

CALS

Fakulti Sains Kognitif dan Pembangunan Manusia

PENGALAMAN KANAK-KANAK YANG TELAH KEMATIAN IBU ATAU BAPA: SATU KAJIAN DI PERTUBUHAN KEBAJIKAN KANAK-KANAK YATIM NEGERI SARAWAK (PERYATIM)

Suzan Engok Anak Tumba

LB
1131
S968
2009

Ijazah Sarjana Muda Sains dengan Kepujian
(Kaunseling)
2009

BORANG PENGESAHAN STATUS TESIS

Gred: A-

JUDUL : Pengalaman Kanak-Kanak Yang Telah Kematian Ibu Bapa: Satu Kajian Di Pertubuhan Kebajikan Kanak -Kanak Yatim Negeri Sarawak (Peryatim).

SESI PENGAJIAN : 2008/2009

Saya, SUZAN ENGOK ANAK TUMBA

mengaku membenarkan tesis * ini disimpan di Pusat Khidmat Maklumat Akademik, Universiti Malaysia Sarawak dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut:

1. Tesis adalah hak milik Universiti Malaysia Sarawak.
2. Pusat Khidmat Maklumat Akademik, Universiti Malaysia Sarawak dibenarkan membuat salinan untuk tujuan pengajian sahaja.
3. Pusat Khidmat Maklumat Akademik, Universiti Malaysia Sarawak dibenarkan membuat pendigitan untuk membangunkan Pangkalan Data Kandungan Tempatan.
4. Pusat Khidmat Maklumat Akademik, Universiti Malaysia Sarawak dibenarkan membuat salinan tesis ini sebagai bahan pertukaran antara institusi pengajian tinggi.

** sila tandakan (✓)

SULIT (Mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau kepentingan seperti termaktub di dalam AKTA RAHSIA RASMI 1972)

TERHAD (Mengandungi maklumat Terhad yang telah ditentukan oleh organisasi/badan di mana penyelidikan dijalankan)

TIDAK TERHAD

(TANDATANGAN PENULIS)

(TANDATANGAN PENYELIA)

Alamat Tetap:

No. 20, Lorong 1, Taman Lucky

Jalan Belimbing,

95000 Sri Aman

Sarawak.

Tarikh : 4 MEI 2009.

Tarikh: 4 MEI 2009

Catatan:

* Tesis dimaksudkan sebagai tesis bagi Ijazah Doktor Falsafah, Sarjana dan Sarjana Muda

* Jika tesis ini SULIT atau TERHAD, sila lampirkan surat daripada pihak berkuasa/organisasi berkenaan dengan menyatakan sekali sebab dan tempoh tesis ini perlu dikelaskan sebagai TERHAD.

**PENGALAMAN KANAK-KANAK YANG TELAH KEMATIAN IBU ATAU BAPA:
SATU KAJIAN DI PERTUBUHAN KEBAJIKAN KANAK-KANAK YATIM NEGERI
SARAWAK (PERYATIM)**

SUZAN ENGOK ANAK TUMBA

Projek ini merupakan salah satu keperluan untuk
Ijazah Sarjana Muda Sains dengan Kepujian
(Kaunseling)

Fakulti Sains Kognitif dan Pembangunan Manusia
UNIVERSITI MALAYSIA SARAWAK
(2009)

Pengesahan Hasil Kerja Asal Pelajar

Pengesahan Pelajar

Saya mengakui bahawa Projek Tahun Akhir bertajuk
**“Pengalaman Kanak-kanak Yang Telah Kematian Ibu atau Bapa: Satu Kajian di Pertubuhan
Kebajikan Kanak-kanak Yatim Negeri Sarawak (PERYATIM)”**
ini adalah hasil kerja saya sendiri kecuali
nukilan, petikan, huraian dan ringkasan yang
tiap-tiap satunya telah saya nyatakan sumbernya.

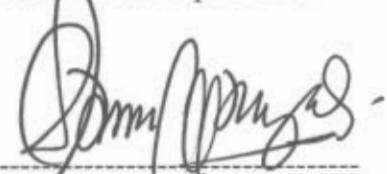
4 MEI 2009

(Tarkh Serahan)

Suzan Engok anak Tumba
17385

Projek bertajuk ‘Pengalaman kanak-kanak yang telah kematian ibu bapa: Satu kajian di Pertubuhan Kebajikan Kanak-kanak Yatim Negeri Sarawak (PERYATIM)’ telah disediakan oleh Suzan Engok anak Tumba dan telah diserahkan kepada Fakulti Sains Kognitif dan Pembangunan Manusia sebagai memenuhi syarat untuk Ijazah Sarjana Muda Sains dengan Kepujian (Kaunseling).

Diterima untuk diperiksa oleh:

(Dr. Siti Raudzah Ghazali)

Tarikh:

31 Mei , 2009

Gred
A -

PENGHARGAAN

Saya ingin merakamkan setinggi-tinggi penghargaan dan terima kasih kepada penyelia projek, Prof. Madya Dr. Siti Raudzah Ghazali atas segala bimbingan, tunjuk ajar, nasihat, dan sokongan yang telah beliau berikan sepanjang proses menyiapkan Projek Tahun Akhir ini. Tanpa bantuan daripada beliau, saya akan menghadapi kesukaran untuk menyiapkan tugas ini. Segala jasa baik beliau amat saya hargai.

Terima kasih juga ditujukan kepada pihak Pertubuhan Kebajikan Kanak-kanak Yatim Negeri Sarawak (PERYATIM), kerana telah memberi kebenaran kepada saya untuk menjalankan kajian di pertubuhan tersebut. Segala kerjasama yang diberikan amat saya hargai dan didahului dengan ucapan ribuan terima kasih.

Dengan kesempatan ini, saya juga ingin mengucapkan ribuan terima kasih kepada ibu saya kerana telah memberi sokongan dari segi moral dan kewangan. Begitu juga dengan ahli keluarga yang lain kerana telah mengambil berat tentang keperluan saya dalam menyelesaikan tugas ini.

Saya juga ingin mengucapkan terima kasih kepada Noreena Kimi, Hafizah Asyrani Sulaiman, Lee Ming Ming, dan Albert Ng Jia Jun kerana telah membantu dan memberi tunjuk ajar di saat saya memerlukan. Tidak lupa juga kepada Peter Igam dan Siti Afiah kerana turut membantu saya.

Terima kasih juga saya ucapkan kepada pihak-pihak yang telah membantu saya secara langsung dan tidak langsung dalam proses menyelesaikan Projek Tahun Akhir ini.

Sekian, terima kasih.

JADUAL KANDUNGAN

Penghargaan	Muka surat
Jadual Kandungan	iii
Senarai Jadual	iv
Senarai Gambarajah	vii
Abstrak	viii
<i>Abstract</i>	ix
	x

BAB 1 – PENDAHULUAN

1.0	Pengenalan	1
1.1	Latar Belakang Kajian	2
1.2	Pernyataan Masalah	3
1.3	Objektif Kajian	5
1.4	Soalan Kajian	5
1.5	Kepentingan Kajian	5
1.5.1	Pengkaji	5
1.5.2	Kaunselor	6
1.5.3	Masyarakat	6
1.6	Definisi Istilah	7
1.6.1	Kanak-kanak	7
1.6.1.1	Definisi konseptual	7
1.6.1.2	Definisi operasional	8
1.6.2	Emosi	8
1.6.2.1	Definisi konseptual	8
1.6.2.2	Definisi operasional	8
1.6.3	Kognitif	9
1.6.3.1	Definisi konseptual	9
1.6.3.2	Definisi operasional	10
1.6.4	Tingkah laku	10
1.6.4.1	Definisi konseptual	10
1.6.4.2	Definisi operasional	10
1.7	Kesimpulan	10

BAB 2 – SOROTAN KAJIAN LEPAS

2.0	Pengenalan	11
2.1	Sorotan Kajian Lepas	12
2.1.1	Kesan dari segi emosi	12
2.1.2	Kesan dari segi kognitif	13
2.1.3	Kesan dari segi tingkah laku	15
2.1.4	Langkah-langkah untuk mengatasi	17
2.3	Kesimpulan	20

BAB 3 – KAEADAH KAJIAN

3.0	Pengenalan	22
3.1	Teknik Pengumpulan Data	22
3.1.1	Temubual secara mendalam	23
3.1.2	Pemerhatian bukan sebagai peserta	23
3.2	Prosedur Kajian	24
3.3	Populasi Kajian	25
3.4	Instrumen	25
3.5	Teknik Penganalisaan Data	25
3.6	Kesimpulan	26

BAB 4 – DAPATAN KAJIAN DAN PERBINCANGAN

4.0	Pengenalan	27
4.1	Latar Belakang Peserta	28
4.1.1	Peserta pertama	28
4.1.2	Peserta kedua	28
4.2	Analisis Dapatan Kajian	29
4.2.1	Aspek pengalaman emosi	31
4.2.2	Aspek sokongan	32
4.3	Perbincangan Dapatan Kajian	34
4.3.1	Aspek pengalaman emosi	34
4.3.2	Aspek sokongan	36
4.4	Kesimpulan	37

BAB 5 – RUMUSAN DAN CADANGAN

5.0	Pengenalan	38
5.1	Rumusan	39
5.2	Limitasi Kajian	40
5.3	Cadangan	41
	5.3.1 Pengkaji akan datang	41
	5.3.2 Kaunselor	42
	5.3.3 Organisasi yang terlibat	43
5.4	Kesimpulan	44
	RUJUKAN	45
	LAMPIRAN A	
	Surat Akuan Pemberitahuan Peserta	47

SENARAI JADUAL

Jadual 1.1

Jadual kesesuaian perkhidmatan untuk kanak-kanak mengikut tahap kesedihan dan kehilangan selepas kematian ibu bapa. 3

Jadual 1.2

Peringkat perkembangan kognitif Piaget. 9

Jadual 2.1

Perubahan yang dialami oleh kanak-kanak selepas kematian ibu bapa. 20

SENARAI GAMBARAJAH

Gambarajah 4.1

Pengalaman kanak-kanak yang kematian ibu atau bapa 30

Gambarajah 4.2

Aspek sokongan kanak-kanak yang telah kematian ibu atau bapa 30

ABSTRAK

PENGALAMAN KANAK-KANAK YANG TELAH KEMATIAN IBU ATAU BAPA: SATU KAJIAN DI PERTUBUHAN KEBAJIKAN KANAK – KANAK YATIM NEGERI SARAWAK (PERYATIM).

Suzan Engok anak Tumba

Kajian ini bertujuan untuk mengenalpasti pengalaman-pengalaman kanak-kanak yang telah kematian ibu bapa. Kajian ini akan dijalankan di Pertubuhan Kebajikan Kanak-kanak Yatim Negeri Sarawak (PERYATIM). Dalam kajian ini, peserta yang telah dipilih terdiri daripada dua orang peserta iaitu seorang kanak-kanak lelaki yang berumur antara tujuh (7) hingga dua belas (12) tahun dan seorang kanak-kanak perempuan yang juga berumur antara tujuh (7) hingga dua belas (12) tahun. Kajian ini merupakan satu kajian yang berbentuk kualitatif. Pengkaji telah menggunakan kaedah temubual secara mendalam dan semi struktur serta pemerhatian bukan sebagai peserta. Kaedah temubual secara mendalam penting untuk mengetahui dengan lebih mendalam pengalaman-pengalaman kanak-kanak yang mengalami kematian ibu bapa. Tingkah laku bukan lisan seperti ekspresi muka dan bahasa badan yang ditunjukkan oleh peserta kajian telah diperhatikan dan dicatatkan untuk tujuan analisis data. Kesemua maklumat yang diperolehi melalui kedua-dua kaedah tersebut telah dirakam dan dicatat untuk analisis data. Kajian ini penting untuk mengenal pasti pengalaman kanak-kanak yang telah kematian ibu bapa serta meneroka langkah-langkah yang sesuai untuk mengatasi masalah tersebut.

ABSTRACT

THE EXPERIENCES OF CHILDREN WHO HAVE LOST THEIR PARENTS: A STUDY AT PERTUBUHAN KEBAJIKAN KANAK – KANAK YATIM NEGERI SARAWAK (PERYATIM).

Suzan Engok anak Tumba

This study aims to identify the experiences of children who have lost their parents. This study was conducted at Pertubuhan Kebajikan Kanak-kanak Yatim Negeri Sarawak (PERYATIM). In this study, a boy and a girl been chosen to participate. The participants are between seven (7) to twelve (12) years of age. In this qualitative study, the researcher had used in depth and semi-structure interview. The non participant observation had been utilised as well in order to obtain information from the participants. Based on the interview, the researcher able to know the experiences of the children who have lost their parents in details. None-verbal behaviours such as facial expressions and body languages shown by the participants were recorded and written for data analysis. This study is important to identify the experiences of the children who have lost their parents and to explore some ways to overcome the problems that might be facing by the children.

BAB 1

PENGENALAN

1.0 Pengenalan

Bab ini membincangkan dengan lebih mendalam latar belakang serta kenyataan masalah kajian. Selain itu juga, objektif, persoalan kajian, definisi istilah serta kepentingan kajian ini turut diuraikan. Kepentingan kajian akan dilihat daripada tiga aspek iaitu kepentingan kepada pengkaji, kaunselor, dan juga masyarakat.

1.1 Latar Belakang Kajian

Kematian merupakan sesuatu yang amat sukar diterima oleh setiap individu terutamanya kematian individu yang sangat rapat dengan kita. Kanak-kanak yang telah kehilangan ibu bapa mereka pada usia yang sangat muda selalu mengalami masalah dari segi psikologi. Maka, adalah sangat penting untuk mengkaji pengalaman mereka secara mendalam agar dapat mencari jalan penyelesaian yang terbaik dan berkesan.

Terdapat banyak langkah yang boleh diambil untuk mengatasi masalah tersebut. Masalah yang timbul dalam kalangan mereka perlu diambil berat agar kanak-kanak tersebut boleh hidup seperti kanak-kanak yang lain. Hal ini juga dapat mengelakkan kanak-kanak tersebut akan terlibat dalam kegiatan sosial yang kurang sihat selepas kematian ibu bapa. Walaupun mereka merupakan anak yatim piatu, mereka wajar serta mempunyai hak untuk menjalani hidup seperti kanak-kanak yang lain. Mereka juga merupakan salah satu aset negara yang sangat penting dan yang akan meneraju masa depan negara.

Banyak kajian lepas yang telah dijalankan oleh pengkaji-pengkaji Barat berkenaan dengan pengalaman kanak-kanak yang kematian ibu bapa. Menurut Julie Stokes of Britain's Gloucestershire Royal Hospital seperti yang dipetik daripada Black (2005), semakin tinggi rasa kehilangan dan kesedihan kanak-kanak yang kematian ibu atau bapa, semakin tinggi keperluan kanak-kanak untuk mendapatkan perkhidmatan yang berbeza. Maka, Stokes telah mencadangkan tiga peringkat model iaitu:

Peringkat Pertama	Sokongan disediakan oleh guru-guru, jururawat sekolah, kaunselor sekolah, ibu bapa, rakan-rakan, komuniti gereja, dan lain-lain. Sokongan yang diberikan berdasarkan penjagaan dan persahabatan tetapi bukan dalam bentuk yang teraputik.
Peringkat Kedua	Intervensi teraputik yang disediakan oleh pegawai-pegawai yang terlatih dan sukarela yang berpengalaman dalam <i>grief counseling</i> .
Peringkat Ketiga	Terapi untuk kanak-kanak yang mengalami kesedihan dan kehilangan yang sangat teruk disediakan oleh psikologis klinikal yang berpengalaman luas, psikiatri, dan terapi keluarga yang berkemahiran dalam <i>bereavement counseling</i> .

Jadual 1.1 Jadual menunjukkan kesesuaian perkhidmatan untuk kanak-kanak mengikut tahap kesedihan dan kehilangan selepas kematian ibu bapa.

1.2 Pernyataan Masalah

Golongan anak yatim bukanlah golongan yang asing di Malaysia. Penubuhan banyak pusat kebajikan yang memberi perlindungan kepada kanak-kanak yang kematian ibu bapa serta rumah anak-anak yatim menunjukkan betapa perhatinnya kerajaan terhadap golongan tersebut. Keperitan dan kesusahan hidup yang dialami oleh anak-anak yatim sangat memilukan.

Menurut Black 2005, US Bureau of Census menganggarkan lebih daripada dua (2) juta kanak-kanak dan remaja yang berumur bawah lapan belas (18) tahun telah mengalami kematian ibu bapa mereka. Di Malaysia, pengkaji mendapati bahawa bilangan sebenar kanak-kanak yang telah kematian ibu bapa tidak diketahui. Tambahan pula, kajian dalam bidang tersebut adalah sangat kurang di Malaysia.

Kehilangan tempat untuk bergantung hidup serta mengadu nasib amatlah menyedihkan dan memilukan. Hanya golongan tersebut sahaja yang benar-benar memahami kesukaran yang mereka alami. Bak kata pepatah, berat mata memandang, berat lagi bahu memikul. Maka, adalah sangat penting untuk mengkaji kesan-kesan yang di alami oleh mereka.

Di samping itu juga, kanak-kanak yang telah kematian ibu bapa akan mengalami masalah tumpuan dalam pelajaran mereka dan juga akan kurang bergaul dengan orang lain. Alangkah sayangnya, jika seseorang kanak-kanak yang berpotensi tinggi dalam pelajaran telah terjejas selepas kematian ibu bapa mereka. Atas kesedaran terdapat banyak kesan psikologikal yang akan timbul dalam kanak-kanak akibat kematian ibu bapa mereka, maka pengkaji telah menjalankan kajian untuk mengkaji secara terperinci pengalaman yang dialami oleh kanak-kanak berkenaan. Seperti mana yang ketahui, kematian ibu bapa turut mengakibatkan tekanan serta kesedihan dalam tempoh yang panjang.

Banyak kajian di Barat telah dilakukan untuk mengkaji pengalaman yang dialami oleh kanak-kanak yang kematian ibu bapa serta ahli keluarga yang lain. Pengkaji mendapati kajian yang sedemikian belum lagi mendapat tempat dalam kalangan pengkaji di Malaysia. Sumber-sumber maklumat yang berkaitan kajian tersebut amat sukar diperolehi di Malaysia. Maka, hal ini telah menarik minat pengkaji untuk mengkaji masalah tersebut di Malaysia berpandukan dengan kajian-kajian lepas yang telah dilakukan oleh pengkaji-pengkaji Barat.

1.3 Objektif Kajian

Objektif kajian ini adalah untuk mengkaji pengalaman kanak-kanak yang telah kematian ibu bapa.

1.4 Soalan Kajian

Apakah pengalaman yang dialami oleh kanak-kanak yang telah kematian ibu bapa?

1.5 Kepentingan Kajian

Kepentingan kajian ini dilihat dari tiga aspek iaitu kepentingan kepada pengkaji, kaunselor dan juga kepada masyarakat.

1.5.1 Pengkaji

Kajian ini penting kepada pengkaji untuk mengetahui dengan lebih mendalam pengalaman yang dialami oleh kanak-kanak yang kematian ibu bapa. Pengkaji berminat untuk melihat cara-cara anak-anak tersebut menjalani kehidupan mereka tanpa sokongan serta jagaan ibu bapa kandung mereka sepenuhnya.

Perubahan dari segi emosi, pemikiran dan tingkah laku yang ketara berlaku dalam kanak-kanak yang kematian ibu bapa haruslah dihilangkan secara berperingkat. Proses tersebut mungkin akan mengambil masa yang agak lama, bergantung kepada tahap penerimaan kanak-kanak tersebut. Rasa rendah diri serta kesunyian yang mereka alami selepas kematian ibu bapa akan berpanjangan jika dibiarkan berterusan. Malah, kanak-kanak tersebut akan mengalami tekanan serta kehilangan identiti mereka sendiri (Black,2005).

Melalui kajian ini juga, pengkaji dapat meneroka pelbagai cara yang boleh dijalankan untuk mengurangkan masalah yang dihadapi oleh kanak-kanak tersebut. Adalah amat penting untuk mengambil berat serta memberi perhatian terhadap golongan tersebut. Golongan tersebut juga merupakan salah satu kumpulan yang akan menjadi peneraju masa depan negara.

1.5.2 Kaunselor

Kajian ini sangat penting untuk para kaunselor terutamanya kaunselor sekolah. Adalah tidak dinafikan jika kaunselor akan terlibat dalam menjalankan sesi kaunseling bersama-sama anak-anak yatim. Melalui kajian ini para kaunselor berpeluang untuk mengetahui pengalaman yang dialami oleh kanak-kanak yang telah kematian ibu bapa.

Semasa sesi dijalankan, kaunselor dapat menggunakan teori serta teknik-teknik yang bersesuaian dengan kanak-kanak berkenaan. Kaunselor juga dapat memahami perasaan serta tingkah laku klien mereka. Maka, hal ini dapat memudahkan mereka melakukan proses penerokaan dengan mudah lagi.

1.5.3 Masyarakat

Kajian ini penting kepada masyarakat agar mereka berpeluang untuk lebih mengetahui kehidupan kanak-kanak yang kematian ibu bapa. Apabila kanak-kanak kehilangan ibu bapa, masyarakat seharusnya memainkan banyak peranan untuk membantu kanak-kanak tersebut untuk melalui tempoh yang amat sukar. Maka, adalah penting untuk setiap masyarakat memahami cara pemikiran, emosi dan tingkah laku mereka.

Kajian ini juga dapat memberi gambaran yang jelas mengenai kehidupan kanak-kanak tersebut di mata masyarakat. Masyarakat juga diharapkan dapat memberi layanan yang adil dan menganggap kanak-kanak yang kematian ibu bapa seperti kanak-kanak lain.

Di samping itu juga, melalui kajian ini, masyarakat akan sedar akan keperluan kanak-kanak yang kematian ibu bapa dengan memberi bantuan kepada golongan tersebut sama ada dari segi sokongan moral dan sokongan material memandangkan mereka telah kehilangan tempat untuk bergantung hidup.

1.6 Definisi Istilah

Ruangan ini adalah untuk mengenal pasti definisi istilah yang akan digunakan dalam kajian ini. Dua definisi istilah yang digunakan iaitu definisi konseptual dan definisi operasional. Kedua-dua definisi ini akan digunakan untuk memahami dengan lebih lanjut lagi istilah yang akan digunakan dalam sorotan kajian lepas dan juga untuk pemahaman pengkaji sendiri.

1.6.1 Kanak-kanak

1.6.1.1 Definisi konseptual

Dalam peringkat psikoseksual, Freud (1954) dalam Schultz (1994) mendefinisikan bahawa kanak-kanak berumur antara enam (6) hingga tiga belas (13) tahun dan berada dalam peringkat *Latency*. Dalam peringkat ini, kanak-kanak telah menukar minatnya terhadap seksual kepada aktiviti luar seperti bermain, menghadiri sekolah, bersukan dan sebagainya. Freud juga mengatakan bahawa kanak-kanak mula berinteraksi dan bersosial dengan dunia luar. Menurut Erikson

(1959) dalam Schultz (1994), kanak-kanak berada dalam peringkat *industry versus inferiority*, yang mengatakan bahawa kanak-kanak cenderung untuk memahami dunia luarnya dengan lebih mendalam.

1.6.1.2 Definisi operasional

Dalam kajian ini, kanak-kanak didefinisikan sebagai individu yang berumur antara tujuh (7) hingga dua belas (12) tahun. Pengalaman kanak-kanak yang kematian ibu bapa akan dikaji.

1.6.2 Emosi

1.6.2.1 Definisi konseptual

Perkataan emosi berasal daripada perkataan Greek ‘emovere’ yang membawa maksud ‘untuk keluar’. Abdullah (2001) menyatakan bahawa emosi merupakan tindak balas atau kebangkitan yang ditonjol keluar terhadap sesuatu perkara, objek, orang, atau keadaan yang bertindak semasa rangsangan kepada perasaan emosi. Tindak balas emosi muncul secara tiba-tiba dan membayangkan perasaan seseorang pada ketika itu.

1.6.2.2 Definisi operasional

Dalam kajian ini, emosi yang dikaji adalah emosi yang ditunjukkan oleh kanak-kanak yang telah kematian ibu bapa mereka. Emosi kanak-kanak ini akan dinilai daripada hasil temubual dan pemerhatian yang akan dilakukan oleh pengkaji sendiri. Dalam kajian ini, pengkaji berminat untuk mengenal pasti emosi kanak-kanak yang berbagai-bagai apabila kehilangan ibu bapa.

1.6.3 Kognitif

1.6.3.1 Definisi konseptual

Kognitif ialah pemikiran setiap individu. Kognisi ialah proses berfikir, mendapatkan ilmu serta melibatkan banyak proses mental seperti penyelesaian masalah, berfikir waras, memberi perhatian, dan membuat keputusan. (Reed, 1992).

Berdasarkan Teori Perkembangan Piaget, terdapat empat (4) peringkat dalam perkembangan kognitif kanak-kanak iaitu peringkat deria motor iaitu sejak lahir sehingga usia dua (2) tahun, peringkat praoperasi pada umur dua (2) sehingga tujuh (7) tahun, peringkat operasi konkrit pada usia tujuh (7) hingga dua belas (12) tahun dan peringkat operasi formal pada usia dua belas (12) tahun ke atas (Abdullah, 2001).

Berikut adalah ringkasan peringkat perkembangan kognitif Piaget seperti yang dipetik dari Abdullah, (2001):

Peringkat	Umur (tahun)	Ciri-ciri keupayaan kognitif
Deria-motor	0 – 2	Pemikiran terhad kepada skema aksi.
Praoperasi	2 – 7	Permulaan pemikiran simbolik.
Operasi konkrit	7 – 12	Permulaan pemikiran logik yang terhad kepada objek maujud (wujud).
Operasi formal	12 ke atas	Pemikiran abstrak dan hipotetikal.

Jadual 1.2 Peringkat perkembangan kognitif Piaget

1.6.3.2 Definisi operasional

Dalam kajian ini, pengkaji berminat untuk mengkaji kesan kognitif kanak-kanak yang telah kematian ibu bapa.

1.6.4 Tingkah laku

1.6.4.1 Definisi konseptual

Menurut Reed (1992), tingkah laku dikenal pasti sebagai satu tindakan, aktiviti, persembahan, dan maklum balas. Tingkah laku juga berkenaan dengan apa yang individu buat dan kata, serta melibatkan tindakan. Menurut Miltenberg (2001), tingkah laku boleh diperhatikan, dirakam, disenaraikan, dan mempunyai kesan terhadap persekitaran.

1.6.4.2 Definisi operasional

Dalam kajian ini, tingkah laku yang dikaji ialah merujuk kepada ciri-ciri tingkah laku yang ditunjukkan oleh kanak-kanak selepas kematian ibu bapa.

1.7 Kesimpulan

Kesimpulannya, bab ini telah menerangkan dengan lebih lanjut mengenai objektif kajian, kenyataan masalah dan latar belakang kajian. Selain itu juga, objektif, persoalan kajian, definisi istilah serta kepentingan kajian ini turut diuraikan. Kesemua perkara tersebut penting untuk memberi panduan kepada pengkaji untuk memcapai objektif kajian.

BAB 2

SOROTAN KAJIAN LEPAS

2.0 Pengenalan

Bab ini membincangkan kajian-kajian lepas oleh pengkaji lain mengenai pengalaman-pengalaman yang dialami oleh kanak-kanak yang kematian ibu bapa terutamanya dari aspek emosi, kognitif, dan juga tingkah laku. Langkah-langkah yang dikaji oleh pengkaji-pengkaji lepas untuk mengatasi masalah turut dibincangkan dengan lebih mendalam.